

Kommunstyrelsen

Patric Åberg, ordförande

Patric.åberg@ostragoinge.se

Tel: 044-775 60 95

2010-06-16

Ordförandebeslut

Dnr KS 2020/01517

Yttrande över Departementspromemoria: Ett ändrat förfarande för att anmäla områden som omfattas av begränsningen av dagersättning vid eget boende

Beslut

- Med stöd av kommunstyrelsens delegationsordning om ordförandebeslut beslutas att till Justitiedepartementet överlämna detta yttrande.

Sammanfattning av ärendet

Kommunen har fått rubricerad departementspromemoria för remiss. I promemorian föreslås vissa ändringar i det anmälningsförfarande som gäller vilka områden som omfattas av en begränsning av asylsökandes möjligheter att bo i eget boende med bibehållen dagersättning (EBO). Kommunens yttrande ska ha inkommit till Justitiedepartementet senast den 26 juni 2020.

Nuvarande förfarande, för att undanta områden från rätten till egenbosättning, gäller från 1 januari 2020 och tillkom med anledning av mottagandeutredningens betänkande 2018 och en kompletterande departementspromemoria i samband med remissbehandlingen av betänkandet. Bestämmelserna innebär att vissa utpekade kommuner, med socioekonomiskt eftersatta områden, själva får anmäla till Migrationsverket en eller flera delar av kommunen som ska undantas från rätten till egenbosättning med bibehållen dagersättning. Innan en kommun gör en anmälan ska den ge länsstyrelsen tillfälle att yttra sig över vilken eller vilka delar av kommunen som anmälan bör avse. Länsstyrelsens yttrande är inte bindande. För närvarande är det 32 kommuner som har möjlighet att undanta områden genom anmälan till Migrationsverket. Det är kommuner som har områden som kraftigt avviker negativt från rikssnittet när det gäller arbetslöshet, utbildningsnivå, sysselsättningsgrad och valdeltagande.

Efter att de nya reglerna trädde i kraft den 1 januari 2020 har det visat sig att flera kommuner har valt att anmäla hela kommunen, inklusive områden där det kan ifrågasättas om det föreligger sådana socioekonomiska utmaningar att en anmälan är motiverad. I en

del fall har kommunerna även anmält områden i strid med länsstyrelsens yttrande om vilka områden som bör anmälas.

I den departementspromemoria som kommunen nu har fått på remiss föreslås vissa förändringar av de regler som infördes från den 1 januari 2020 för att förhindra att kommunerna missbrukar systemet, i strid mot de syften som det är tänkt att uppfylla.

Förändringarna är i huvudsak följande:

- Innan en kommun anmäler till Migrationsverket att en eller flera delar av kommunen ska omfattas av begränsningen av asylsökandes möjligheter att bo i eget boende med bibehållen bostadsrätt ska kommunen inhämta ett yttrande från länsstyrelsen. Om länsstyrelsen invänder mot att en viss del av kommunen anmäls får kommunens anmälan inte avse denna del. Länsstyrelsens yttrande ska bifogas kommunens anmälan till Migrationsverket. Länsstyrelsens ställningstagande får inte överklagas.
- I förordningen preciseras vilka faktorer som särskilt ska beaktas vid bedömning av om det är motiverat att anmäla ett område, dessa är graden av arbetslöshet och av sysselsättning, andelen mottagare av försörjningsstöd, skolresultat, utbildningsnivå och valdeltagande.
- Författningsförändringarna ska träda ikraft den 15 augusti 2020. En kommuns anmälan som gjorts före ikraftträdande upphör att gälla vid utgången av 2020.

Den egentliga förändringen är att länsstyrelsen får sista ordet, i förhållande till kommunernas möjligheter att anmäla områden. Förändringarna föreslås träda ikraft redan den 15 augusti och de anmälningar som gjorts fram till dess kommer att upphöra från och med kommande årsskifte. Det hela kan liknas vid en slags nollställning av systemet från kommande årsskifte med en omstart från den 15 augusti, med den nya förutsättningen att kommunernas möjligheter att fritt välja områden som ska undantas från rätten till EBO, begränsas, genom att länsstyrelsen får en slags vetorätt. Från den 15 augusti kan de kommuner som redan anmält områden göra nya anmälningar som ska gälla från årsskiftet med de nya förutsättningarna.

Kommunens yttrande

Östra Göinge kommun har tidigare vid flera tillfällen, bland annat i sitt yttrande över mottagandeutredningens betänkande, framfört skarp kritik mot möjligheten för asylsökande att bosätta sig på egen hand. Den nu gällande begränsningen, att vissa utpekade kommuner kan anmäla områden som kan undantas från rätten till EBO är alldeles otillräcklig. Föreliggande förslag innebär ingen skillnad i det avseendet.

Men givet nuvarande system kan Östra Göinge kommun förstå att det finns ett behov av att begränsa den möjlighet till missbruk av systemet som vissa kommuner utnyttjat under den tid det varit i bruk. När en kommun med ett eller flera områden, som uppfyller kriterierna för social eftersatthet, väljer att undanta hela kommunen, inklusive delar som

inte alls uppfyller kriterierna, drabbar det näraliggande kommuner som inte tillhör någon av de 32 utpekade kommunerna och som därför inte kan undanta någon del av sin kommun, trots att förutsättningarna för ett ordnat mottagande av asylsökande kan vara mint lika problematiska där. Givet nuvarande system, som visserligen i sig är alldeles otillräckligt, har Östra Göinge således inget att erinra mot de begränsningar av kommunernas möjligheter att undanta områden från rätten till EBO som föreslås i promemorian.

Men kommunen menar, nu liksom tidigare, att nuvarande regler bör göras om i grunden, eftersom gällande inskränkningar av rätten till egenbosättning under asyltiden är alldeles otillräckliga. Den remitterade promemorians förslag innebär, som nämnts, ingen skillnad i det avseendet. Vi menar att ett system för asylmottagning som präglas av fast struktur, god ordning och kontroll förutsätter att rätten till egenbosättning upphör helt och inte bara i vissa särskilt utsatta områden i ett 30-tal kommuner.

Östra Göinge menar att huvudregeln bör vara att asylsökande ska bo i anvisad kommun under asyltiden men också därefter under den tid man deltar i etableringsverksamheten eller tills dess man får ett arbete och kan försörja sig själv. Vi menar dels att detta underlättar etablering på bostads- och arbetsmarknaderna dels att det är rimligt att ställa sådana krav på individen under den tid man uppbär samhällsstöd för sin försörjning och för att tillägna sig de färdigheter som krävs för att försörja sig själv och sin familj i det nya landet.

För att åstadkomma detta bör samhället använda de styrmedel som det förfogar över. Om man väljer egenbosättning under den aktuella perioden ska rätten till dagersättning och etableringsersättning upphöra. Det ska inte heller vara möjligt för kommunerna att ge försörjningsstöd till dem som väljer att bosätta sig i annan än anvisad kommun. Man ska inte heller ha rätt till skolgång eller annan kommunal service.

Östra Göinge kommun vill i detta sammanhang särskilt framhålla de stora utmaningar som föreligger i många mindre kommuner runt om i landet utanför storstadsområdena. Dessa kommuner har under senare år tagit emot många asylsökande och nyanlända både i absoluta tal och i förhållande till folkmängden. I förhållande till folkmängden har mottagandet oftast varit betydligt högre än i de större kommuner där det går att identifiera socialt eftersatta områden.

Möjligheten till begränsning av egenbosättning i de mindre kommunerna har överhuvudtaget inte beaktats av vare sig Mottagandeutredningen eller i efterföljande departementspromemorior, trots att utmaningarna oftast är större där, med hänsyn till situationen på arbets- och bostadsmarknaden, än i kommuner med en mer diversifierad branschstruktur och tillgång till en större bostads- och arbetsmarknadsregion. I den tidigare departementspromemorian, i anslutning till remissbehandlingen av mottagandeutredningens betänkande, konstaterades att det fanns anledning att återkomma till situationen i dessa kommuner. Ännu har vi dock inte sett något initiativ i den riktningen.

Landsbygdkommuner, som tagit emot många asylsökande och nyanlända, har oftast inga socialt utsatta bostadsområden men har många gånger större utmaningar än kommuner med utsatta bostadsområden. Denna insikt saknas i det utredningsarbete som legat till grund för nuvarande begränsning av rätten till egenbostättning för asylsökande och nyanlända.

Ett mottagandesystem, som präglas av fast struktur god ordning och kontroll, måste enligt vår uppfattning innebära att rätten till egenbostättning helt upphör, både under asyltiden och under den efterföljande etableringsperioden, i alla kommuner inte bara i de kommuner där det finns socialt utsatta bostadsområden.

Patric Åberg
Ordförande

Beslutet skickas till:
ju.remissvar@regeringskansliet.se